

ความนึกคิดเนื่องในวันปรีดี-๑๑ พฤษภาคม

๑๑ พฤษภาคม เป็นวันที่ชาวธรรมศาสตร์ถือเป็น 'วันปรีดี' วันของผู้ก่อตั้งและผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

ในวันที่ระลึกถึงปรีดี ในฐานะที่ท่านผู้หญิงพูนศุขติดตามสถานการณ์บ้านเมืองอย่างใกล้ชิด และเปี่ยมด้วยประสบการณ์ ท่านได้ฝากข้อคิดแก่คนรุ่นใหม่ให้ร่วมกันสืบสานเจตนารมณ์เพื่อสันติภาพที่ยั่งยืนและประชาธิปไตยสมบูรณ์ให้ปรากฏเป็นจริงบนผืนแผ่นดินไทย

๑๐๐ ปี ปรีดี*

๘๒ ปี ๑๑ เดือน กับ ๒๑ วัน ของการมีชีวิตในโลกนี้ นายปรีดี พนมยงค์ มีความภาคภูมิใจที่เกิดมาเป็นคนไทยจวบจนวาระสุดท้ายของชีวิต ดังนั้น จึงมีปณิธานแน่วแน่จะทำหน้าที่ในฐานะที่เกิดมาเป็นคนไทย ซึ่งจะต้องสนองคุณชาติ โดยไม่ได้มุ่งหวังเอาตำแหน่งในราชการหรือผลประโยชน์ใดๆ มาเป็นรางวัลตอบแทน

จากสามัญชนสู่ตำแหน่งหน้าที่การงานที่มีความรับผิดชอบสูงสุด นายปรีดี พนมยงค์ ประสบมาแล้วทั้งความสำเร็จและความล้มเหลว และในที่สุดต้องระหกระเหินจากบ้านเกิดเมืองนอน

ในวาระครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาลของปुरुชนคนหนึ่งที่เคยมด้วย ประสบการณ์ชีวิตเช่นนายปรีดี พนมยงค์ ย่อมเป็นโอกาสที่คนรุ่นหลัง จะได้ศึกษาหาความจริงอันเป็นสัจธรรม ทั้งนี้เพื่อสร้างสรรค์สังคมไทย ให้ธำรงไว้ซึ่งเอกราชอธิปไตย ประชาธิปไตย ราษฎรมีความสุขสมบูรณ์ ได้รับการศึกษาอย่างเต็มที่

---

*จากหนังสือ “คือวิญญูญาณ เสรี ปรีดี พนมยงค์”

(๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๓)

ธรรมชาติ การงาน และสมาคม*

วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๔๕ ที่จะถึงนี้ ตรงกับวันอภิวัดณ์ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ ครบรอบ ๗๐ ปี เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ในครั้งนี้ ได้มีผู้วิจารณ์สอดคล้องความเป็นจริงมากบ้างน้อยบ้าง หรือบ้างก็ได้บิดเบือนข้อเท็จจริงด้วยเหตุผลต่างๆ ตามทัศนะของบุคคลนั้นๆ

เพื่อให้ความกระจ่างแก่อนุชนรุ่นหลังถึงวัตถุประสงค์และความเป็นมาของการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ ในฐานะที่นายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้ร่วมก่อตั้งคณะราษฎรตั้งแต่เริ่มแรกเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๔๖๙ ที่กรุงปารีส ได้เขียนบทความและให้สัมภาษณ์ในหลายโอกาส ดังเช่นสุนทรพจน์เรื่อง “คณะราษฎรกับการอภิวัดณ์ประชาธิปไตย ๒๔ มิถุนายน” ในงาน “กึ่งศตวรรษประชาธิปไตย ๒๔ มิถุนายน ๒๕๒๕” ซึ่งข้าพเจ้าขอนำมาลงในหนังสือจุลสาร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ฉบับพิเศษ วันปรีดี “๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๕”

---

*จุลสารธรรมศาสตร์
ฉบับวันปรีดี พนมยงค์
(๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๕)

อนึ่ง ขณะนี้การปฏิรูปการศึกษา กำลังเป็นเรื่องที่สังคมให้ความสนใจอย่างกว้างขวาง นายปรีดี พนมยงค์ ได้ให้ความสนใจมาตั้งแต่ครั้งร่างประกาศคณะราษฎร ในข้อ ๖ ของหลัก ๖ ประการได้กำหนดว่า “จะต้องให้การศึกษารวมที่แก่ราษฎร” ถึงแม้ว่าหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ จะมีภารกิจเร่งด่วนให้ดำเนินการและปรับปรุงแก้ไขมากมายหลายประการ นายปรีดีก็ได้ลี้ภัยหนีในเรือการศึกษาตั้งปรากฏข้อความบางตอนในบทความเรื่อง “ชีวประวัตินายชิม วีระไวทยะ” ซึ่งข้าพเจ้าขอคัดมาลงเป็นภาคผนวกของบทความเรื่อง “คณะราษฎรกับการอภิวัฒน์ประชาธิปไตย ๒๔ มิถุนายน”

ข้าพเจ้าเห็นว่า ข้อคิด ๓ ประการของนายปรีดี พนมยงค์ เมื่อ ๖๐ ปีก่อน ที่กล่าวถึงการวางรากฐานการศึกษาสำหรับชั้นประถมว่า **“ธรรมชาติ การงาน และสมาคม”** หาได้ล้ำสมัยไม่สำหรับการปฏิรูปการศึกษาในยุคปัจจุบัน

๗๐ ปีธรรมศาสตร์*

วันที่ ๒ พฤษภาคม ปีนี้ ครบรอบ ๒๑ ปีที่นายปรีดี พนมยงค์ ละสังขาร และหากยังมีชีวิตอยู่ก็จะมีอายุครบรอบ ๑๐๔ ปี ในวันที่ ๑๑ พฤษภาคม

หนึ่งในหลายๆ เรื่องที่นายปรีดีภาคภูมิใจ คือ การก่อตั้งมหาวิทยาลัย วิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ที่ท่าพระจันทร์

ปณิธานอันแรงกล้าที่จะเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ ตามหลัก ๖ ประการของคณะราษฎรนั้น “จะต้องให้การ ศึกษาอย่างเต็มที่แก่ราษฎร” อันเป็นหลักที่ ๖ ก็คือ ปรารถนาในการก่อตั้ง มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๔๗๗

---

*จุลสารธรรมศาสตร์
ฉบับวันปรีดี พนมยงค์
(๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๗)

“ยิ่งสมัยที่ประเทศของเราดำเนินการปกครองตามระบอบรัฐ-
ธรรมนูญเช่นนี้แล้ว เป็นการจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์
สำหรับประศาสน์ความรู้ในวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองแก่พลเมืองให้

มากที่สุดที่จะเป็นไปได้ เปิดโอกาสให้แก่พลเมืองที่จะใช้เสรีภาพในการศึกษากว้างขวางยิ่งขึ้นเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติสืบไป”

จากวันนั้นถึงวันนี้ เวลาล่วงมาแล้ว ๗๐ ปี เจตนารมณ์นี้ควรจะได้สืบสานต่อไปในทุกแขนงวิทยาการเพื่อประโยชน์สูงสุดของประเทศชาติและราษฎรไทย

ในโอกาส ๗๐ ปี ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มูลนิธิปรีดี พนมยงค์ ได้มอบอนุสรณสถานปรีดี พนมยงค์ ที่ตำบลท่าवासูกกรี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อันเป็นบริเวณที่เกิดของนายปรีดี พนมยงค์ เมื่อ ๑๐๔ ปีก่อน ให้เป็นสมบัติของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยหวังว่าชาวธรรมศาสตร์จะได้ช่วยกันดูแลรักษาให้สถานที่นี้คงไว้ เป็นห้องเรียนที่จะได้เรียนรู้ชีวิตของสามัญชนและปวงชนผู้หนึ่งที่มุ่งมั่นรับใช้ชาติเพื่อเอกราช อธิปไตย เสรีภาพ ประชาธิปไตย สันติภาพและสันติสุข จนได้รับการยอมรับให้เป็นบุคคลสำคัญของโลกในช่วงปี ค.ศ. ๒๐๐๐-๒๐๐๒ (พ.ศ. ๒๕๔๓-๒๕๔๕) จากองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมของสหประชาชาติหรือองค์การยูเนสโก (UNESCO)

๖๐ ปีวันสันติภาพไทย*

ในรอบปีที่ผ่านมา (๑๑ พ.ค. ๒๕๕๗ - ๑๑ พ.ค. ๒๕๕๘) ได้มีเหตุการณ์สำคัญๆ หลายเหตุการณ์

๗๒ ปี ประชาธิปไตย - การอภิวัฒน์ พุทธศักราช ๒๔๗๕

๗๐ ปี ธรรมศาสตร์ - การก่อตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง เมื่อพุทธศักราช ๒๔๗๗

ทั้งสองเหตุการณ์ เป็นเสมือนหลักบอกระยะทางของถนนสายประชาธิปไตยในไทย

นอกจากนี้ ตลอดปีที่ผ่านมา ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นเรื่องที่น่าวิตกยิ่ง

เมื่อ ๓๔ ปีมาแล้ว นายปรีดี พนมยงค์ ได้แสดงความหวังใความเป็นเอกภาพของชาติได้เขียนบทความให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับ **“เอกภาพของชาติกับประชาธิปไตย”**

---

*จุลสารธรรมศาสตร์
ฉบับวันปรีดี พนมยงค์
(๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘)

**“มนุษย์อยู่ได้ด้วยการมีปัจจัยดำรงชีพ และมีระบอบการเมือง
ประชาธิปไตยที่ให้สิทธิมนุษยชน”**

ข้อคิดนี้น่าจะเป็นพื้นฐานของการสร้างสันติสุขและสันติภาพ

ไม่ว่ายุคใดสมัยใด สันติภาพเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกชาติทุกศาสนา
ถวิลหา

ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ คนไทยได้รวมพลังกันจัดตั้ง
ขบวนการเสรีไทย จนในที่สุดสามารถขับไล่ผู้รุกรานออกจากแผ่นดินไทย

เมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๘ ได้ประกาศสันติภาพ
ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล คงไว้สถานะ
เอกราชอธิปไตยของชาติไทย

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ปีนี้ จะเป็นปีที่ ๖๐ ของการประกาศสันติภาพ
เป็นเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่มีควรลืมน

รำลึกถึงผู้เสียสละพลีชีพรับใช้ชาติเพื่อเป็นแบบอย่างให้อนุชน
รุ่นหลังหวงแหนเอกราชอธิปไตย และความเป็นเอกภาพของชาติ

ขอเชิญชวนสันติชนทุกท่านมาร่วมกันรำลึก ๖๐ ปีวันสันติภาพ
ไทย ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ ซึ่งครั้งหนึ่งเป็น
กองบัญชาการขบวนการเสรีไทย โดยพร้อมเพรียงกัน

ความก้าวหน้าจะต้องมีชัย ต่อความล่าช้า*

เดือนพฤษภาคม เป็นเดือนที่นายปรีดี พนมยงค์ เกิดและตาย ๑๑ พฤษภาคม ปีนี้ เป็นวันเกิดครบรอบปีที่ ๑๐๖ ส่วนวันที่ ๒ พฤษภาคม เป็นวันที่ละสังขารตามกฎธรรมชาติครบ ๒๓ ปี

๒๓ ปีที่ผ่านมา มนุษย์ได้พัฒนาวิทยาการก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะทางด้าน Electronics การใช้คอมพิวเตอร์อย่างกว้างขวาง และแพร่หลายในหลายๆ ด้าน ทำให้โลกไร้พรมแดน ดูอย่างคนไทย ไม่ว่าจะอยู่ไกลไกลเพียงใด ทุกมุมโลก ก็สามารถติดตามข่าวสารข้อมูล ในประเทศ เวลาเดียวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเมืองไทย

หากนายปรีดีมีชีวิตอยู่จนถึงวันนี้ เชื่อว่าจักชื่นชมสติปัญญาและความสามารถของมนุษย์ และคงจะไม่พลาดโอกาสที่จะใช้เทคโนโลยีทันสมัยเหล่านี้

แต่ ๒๓ ปีที่ผ่านมา ความเจริญทางวัตถุทำให้อุปโภค-บริโภค นิยม คีบคลานเข้าไปยึดพื้นที่เกือบทุกอณูของสังคมไทย ผลลัพธ์ก็คือ

---

*จุลสารธรรมศาสตร์
ฉบับวันปรีดี พนมยงค์
(๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๙)

ผู้คนห่างไกลคุณธรรม และจริยธรรมมากขึ้นทุกทีระบอบประชาธิปไตย
อยู่ในห้วงภยันตราย

หากนายปรีดีมีชีวิตอยู่จนถึงวันนี้ เชื่อว่าจะเสียใจในความเสื่อม
ถอยที่มีพึงปรารถนาให้เกิดขึ้นในบ้านเมืองอันเป็นที่รักยิ่ง

หากนายปรีดีมีชีวิตอยู่จนถึงวันนี้ คงจะให้ข้อคิดแก่เราๆ ท่านๆ
มิให้ย่อท้อและสิ้นหวังดังที่ได้เคยกล่าวไว้ว่า

**“ความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และสรรพวิชาทั้งปวง ตลอดจน
ความก้าวหน้าของมนุษยสังคม อาจถูกรั้งไว้ได้บางระยะเท่านั้น แต่ใน
ที่สุดก็ไม่มีพลังใดๆ ที่จะยับยั้งไว้ได้ชั่วกาลปาวสาน คือความก้าวหน้าจะ
ต้องมีชัยต่อความล่าช้า”****

**คำปราศรัยของนายปรีดี
พนมยงค์ ต่อธรรมศาสตร์บัณฑิต
และเนติบัณฑิต นักสันติภาพ
ที่ได้มาเยี่ยม ณ บ้านพักชานกรุง
ปารีส เมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม
๒๕๑๔

นายปรีดี พนมยงค์ กับข้อคิด ในการร่างรัฐธรรมนูญ*

ในโอกาสที่นายปรีดี พนมยงค์ จะมีอายุครบรอบ ๑๐๗ ปี ในวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๐ นี้

ข้าพเจ้าใคร่ขอนำข้อเขียนบางประการเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญในระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตั้งแต่เริ่มแรกของการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ เรื่อยมา จนวาระสุดท้ายของชีวิตเมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๒๖ ฝากเป็นข้อคิด อันแสดงความจำนงแน่วแน่ของนายปรีดี พนมยงค์ ที่จะร่างรัฐธรรมนูญเพื่อมวลราษฎรไทย และเป็นอุทธาหรณ์สำหรับผู้ที่จะร่างรัฐธรรมนูญอันเป็นแม่บทสูงสุดของกฎหมายทั้งหลาย ทั้งนี้เพื่อรักษาผลประโยชน์ของปวงชนชาวไทย

ดังเช่นในบทความเรื่อง “ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญเบื้องต้นกับการร่างรัฐธรรมนูญ” มีความตอนหนึ่งว่า

---

*จุลสารธรรมศาสตร์
ฉบับวันปรีดี พนมยงค์
(๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๐)

“รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่เป็นแม่บทสูงสุดของกฎหมายทั้งหลาย ฉะนั้นการร่างรัฐธรรมนูญจึงต้องดำเนินตามหลักสำคัญ ๒ ประการคือ

ประการที่ ๑ สาระสำคัญที่เป็นแม่บทซึ่งขึ้นอยู่กับรากฐานแห่ง ทัศนคติของผู้ร่างกับสมาชิกสภาที่มีหน้าที่นิติบัญญัติ ยืนหยัดในอภิสิทธิ์ชน หรือยืนหยัดในปวงชน ถ้าผู้ร่างกับสมาชิกรัฐสภานั้นมีทัศนคติยืนหยัด ในอภิสิทธิ์ชน บทบัญญัติในร่างรัฐธรรมนูญก็มีสาระรักษาอำนาจและ ฐานะพิเศษของอภิสิทธิ์ชนไว้โดยตรงหรือแฝงไว้โดยทางปริยาย

ถ้าผู้ร่างกับสมาชิกรัฐสภานั้นมีทัศนคติยืนหยัดในปวงชน บทบัญญัติ ในร่างรัฐธรรมนูญนั้นก็กระจ่างชัดแจ้งว่าเป็นประชาธิปไตยที่ถือมติปวง ชนเป็นใหญ่โดยไม่มีสิทธิพิเศษของอภิสิทธิ์ชนแฝงไว้

ผู้ใดอ้างว่าปวงชนชาวไทยมีอุปนิสัยปัจเจกนิยม (Individualism) ต่างกับมนุษยชาติอื่นๆ เพื่อใช้เป็นข้ออ้างร่างรัฐธรรมนูญมิให้เป็น ประชาธิปไตยของปวงชนนั้นก็เป็นที่ทราบเฉพาะตัวของผู้อ้างนั้นๆ เอง เพราะมนุษยชาติตั้งแต่ปฐมกาลมีทัศนคติประชาธิปไตย ซึ่งแม้จะถูก ระบบทาสกับระบบศักดินา ซึ่งมีคติปัจเจกนิยมสมัยเก่าทำลายไป แต่ปวง ชนก็ยังรักษาคติประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจและทางทัศนคติไว้ได้หลาย ประการ เช่น การร่วมมือกันลงแขกในการทำนา การสร้างโรงเรียนบ้าน พักในชนบทและการประพฤติตามธรรมเนียมหรือศีลธรรมอันดีของ ประชาชน ทัศนคติประชาธิปไตยที่เหลืออยู่นั้นเพียงจะสูญไปเมื่อไม่นาน

วันปรีดี ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๗

ลานปรีดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มานี้ภายหลังที่มีผู้เผยแพร่ความประพฤติต่างๆ ตามคติปัจเจกนิยมสมัยใหม่

ประการที่ ๒ รูปแบบของรัฐธรรมนูญอันเป็นเทคนิคแห่งวิธีร่างกฎหมายทั่วไปซึ่งต้องนำมาใช้เป็นพื้นฐานแห่งการร่างรัฐธรรมนูญในฐานะที่เป็นกฎหมายชนิดหนึ่งและในฐานะที่เป็นแม่บทสูงสุดแห่งกฎหมายทั้งหลาย

หลายท่านที่แม้ไม่เคยเรียนกฎหมายก็ย่อมสังเกตได้ว่า กฎหมายต่างๆ นั้นมีพระราชบัญญัติที่กำหนดหลักการสำคัญๆ ไว้ซึ่งต้องผ่านสภาผู้แทนราษฎรหรือสภานิติบัญญัติ พระราชบัญญัติมิได้กำหนดระเบียบการเบ็ดเตล็ดหยาบหยาบไว้ แต่ได้ให้อำนาจฝ่ายบริหารออกพระราชกฤษฎีกาและกฎกระทรวงบัญญัติวิธีปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินั้นๆ

ในฐานะที่รัฐธรรมนูญเป็นแม่บทสูงสุดของกฎหมายทั้งหลาย ฉะนั้นรัฐธรรมนูญประชาธิปไตยของหลายประเทศจึงบัญญัติหลักสำคัญไว้โดยให้สภาซึ่งมีหน้าที่นิติบัญญัติออกพระราชบัญญัติเพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญนั้นๆ”**

วันเปิดอนุสาวรีย์ผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ๒๗ มิถุนายน ๒๕๔๔

**บทความนี้พิมพ์ครั้งแรก จัดพิมพ์โดย นายปราโมทย์ พึ่งสุนทร (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์นิติเวชซ์, ๒๕๑๗)